

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni učitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 12.

Ljubljana, 15. rožnika 1890.

XXX. leto.

Vsebina: Prof. Fr. Orožen — Ljubljana: O zemljepisnem pouku. (Konec.) — V. Ribnikar. — Dol. Logatec. Pouk o kmetijstvu in sadjarstvu po ljudskih šolah. — Janko Likar — Izlake. Spisje na jednorazrednici. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Književnost. — Dopisi: Iz Postojne. — Iz postojinskega okraja. — Iz Logateca. — Iz kamniškega okraja. (Konec.) — Iz Preserja. — Iz Ljubljane. — Vestnik. — Listnica upravnštva. — Listnica uredništva.

O zemljepisnem pouku.

IV. Analitična in sintetična metoda pri zemljepisnem pouku.

Kakor pri drugih predmetih, moramo se tudi tu vprašati, katera teh dveh metod nam bode bolje služila. Učitelj začne pripravljati otroka za zemljepisni pouk že v prvih urah z nazornim poukom, ki je podlaga daljnemu poučevanju. Učitelj nagovori prvokrat v šolo došle učence, vpraša jih n. pr. po imeni ter se spominja, da je tega in onega že nekje videl, vpraša ga kdo so njegovi roditelji, kje stanujejo, po kateri poti so hodili otroci od doma do šole i. t. d. Nazorni pouk podaja otroku marsikaj, kar bode potreboval pri pouku v zemljepisu. Brez nazornega pouka se ne da učiti zemljepis v ljudski šoli. Otroke to najbolj mika in zanima, kar sami vidijo. Prvo, kar opazujejo otroci z učiteljem, je šolska soba, šolsko poslopje z okolico, potem se preide na bližnje in oddaljene kraje v okolici, da spoznavajo otroci občino. Iz občine se preide polagoma na sodni okraj, potem na okrajno glavarstvo in končno na kronovino. Po tem načinu smo sestavljali iz posameznih delov

celoto, to je za nas v Ljubljani vojvodina Kranjska. Poučevali smo po sintetični metodi, ki je pa samo dotlej umestna, dokler učimo spoznavati kraje, katere morejo videti otroci, to je seveda pri mnogih mal košček zemlje v obližji šolskega okraja. Če tudi otroci nimajo prilike videti vse Kranjske, bomo se vendar poslužili sintetične metode pri popisu Kranjske, ker ne bi kazalo iz različnih vzrokov prej izpremeniti metode.

Popis drugih kronovin in dežel naj se pa vrši po analitični metodi. Obravnava naj se sprva kronovina ali dežela v obče gledé gorovja, vodovja, podnebja, prirodnih in prebivalcev ter potem šele preide na posamezna mesta, trge i. dr.

Popolnoma prav pa ni, če se trdi: „Zemljepis se mora v srednjih tečajih ljudskih šol sintetično učiti, v višjih pa analitično“. Prvi pouk v zemljepisu je gotovo sintetičen: če pa učenci že poznajo obližje šolskega okraja, treba bode to ponavljati in sicer analitično, kar se je prej obravnavalo sintetično. To velja tudi za popis vojvodine Kranjske. Učitelj

se poslužuj pri ponavljanji Kranjske, katero je prej popisal sintetično, analitične metode in kakor je prej sestavljal iz posameznih delov celoto (Kranjsko), tako naj pri ponavljanji zopet razdeli celoto v posamezne dele. Otrokom se mora pri ponavljanji kaj novega podati in zanimal jih bode pri tem načinu ponavljanja še zmirom predmet: pri zopetnem sintetičnem ponavljanji pa učitelj v tem slučaju gotovo ne bi našel pravega zanimanja pri otrocih.

Kar se pa zemljepisnega pouka v obče tiče, poučuje se v ljudskih šolah v tem oziru sintetično, ker spoznavamo najprej domačo kronovino, potem sosedne dežele, cesarstvo, druge države evropske, druge zemljine in tako vesoljni svet. Pri pouku v srednjih in višjih šolah služi pa analitična metoda, ker začnemo z vesoljnim svetom, zemljo in zemljini ter šele potem spoznavamo posamezne dežele.

V. Početni zemljepisni pouk v šolski sobi.

Pravi temelj zemljepisnemu pouku je nazorni pouk in na tega se naslanja v tretjem šolskem letu pouk v zemljepisu, ki je po tem takem samo nadaljevanje nazornega pouka v določenih mejah. Na tej stopinji pa je omejeno domoznanstvo na šolski, oziroma sodni okraj. — Najlaže je učitelju z učenci opazovati šolsko sobo in v tej mora sprva učence privaditi, da se začenjajo zavedati. Pravo zavedanje po stranéh sveta se bode doseglo uspešneje pod milim nebom in za take slučaje je pouk v šolski sobi samo pripravljaj. Sprva naj popisujejo učenci šolsko sobo ter nam povedo, koliko sten ima, koliko oken, klopj in drugega pohištva itd.

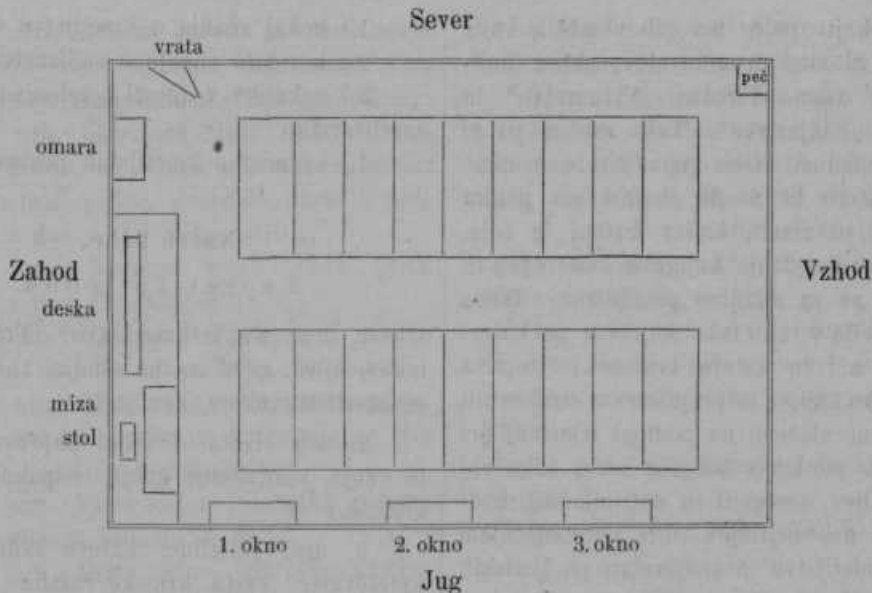
Zdaj se zmeri dolgost in širina šolske sobe in sicer sprva se ceni, potem pa primeri s koraki. Učitelj premeri s koraki sobo po dolgosti in širini in učenci štejejo korake. Za učiteljem naj premerijo sobo n. pr. trije učenci različne velikosti. Opozarja naj otroke na to, da bodo njih koraki vedno večji in da se spreminja od leta do leta njih mera, odraslega učitelja korak pa bode ostal enak. Pri vojaki se računa korak na 75 cm; pri

moži srednje velikosti cenimo korak pri navadni hoji na 65 cm. Zmerijo se naj z nitjo in potem z metrom dotičnih učencev koraki.

Učenci bodo tedaj lahko razvideli, da so koraki različne dolgosti in da potrebujemo jednotne mere, kar nas vodi do metra. Merili bomo odslej z metrom vse daljave, katere smo doslej cenili s koraki. Kazalo bi sedaj na steni z barvo ali pa na zgornjem delu deske s kreda učencem prav očitno potegniti jeden meter dolgo črto, katera naj se deli v decimetre in centimetre. Učencu pa bode pri risanju na tablici dobro služilo, če ima na robu tablice črto razdeljeno v 20 ali 25 cm ali pa ravnilo razdeljeno v cm. Zmerili smo sobo z metrom po dolgosti in širini. Če bi sedaj hoteli narisati šolsko sobo v pravi velikosti, potrebovali bi jako jako veliko polo popirja, katere pa nimamo. Pomagati si tedaj moramo z desko, tablico ali pa s polo popirja. Z manjša ti moramo obris šolske sobe, a dobili bomo še zmerom pristno sliko akoprem v skrčenem merilu, dobili bomo osnovni obris ali načrt šolske sobe.

Zdajci nariše učitelj na desko načrt šolske sobe in sicer v določenem skrčenem merilu, ki se ima ravnati po velikosti šolske sobe. Če je soba dovolj prostorna in tudi deska dovolj velika, bode najbolje merilo 1:10 (to je 1 m prave velikosti je enak 10 cm v načrtu), ali pa merilo 1:20 (1 m = 5 cm). Ko je učitelj izgotovil načrt na deski, položi naj desko vodoravno na tla, da vsi učenci v tej leži dobro vidijo načrt. Sedaj se primerja načrt s pravo velikostjo šolske sobe ter se vpraša, koliko takih načrtov bi morali položiti jednega tik drugega na tla, da bi pokrili sobina tla. Ni težko kazati, da potrebujemo pri merilu 1:10, 10×10 to je 100 načrtov, in pri merilu 1:20, 20×20 to je 400 načrtov.

Učitelj potem pokaže učencem, kako se nariše načrt na tablici ali na popirji ter vzame v to svrhu košček popirja, ki je jednake velikosti s tablico. Tu bode umestno skrčeno merilo 1:100 (1 m prave velikosti = 1 cm na tablici).

Po dovršeni nalogi vzame učitelj tablico ali popir tiste velikosti ter vpraša: Koliko tablic drugo poleg druge moramo na tla položiti po širini, koliko po dolgosti sobe, koliko vrst tablic, koliko tablic trebamo, da pokrijemo tla? Tako bodo otroci dobili pravi pojem o skrčenem merilu. V načrtu se označi važnejše pohištvo šolsko n. pr. deska, miza, stol, peč, klopi, omara. Učitelj sedaj stavi različna vprašanja n. pr.: Kje so na načrtu nasledne stvari: Vrata, okna, deska,

miza, omara, peč i. dr.? Učenci naj tudi pokažejo na načrtu, v kateri klopi in na katerem prostoru ima ta ali oni svoj sedež.

Prav koristno za pouk bode, če učenci doma še jedenkrat narišejo načrt šolske sobe in zmerijo doma sobo, katere načrt naj narišejo na tablico. Vsi tega sicer ne zmorejo ali boljšim učencem ne bode težavna naloga. Radi tega naj učitelj ne zahteva tako strogo takih nalog, kakor v drugih slučajih.

Prof. Fr. Orožen — Ljubljana.

Pouk o kmetijstvu in sadjarstvu po ljudskih šolah.*)

Šolsko vrtnarstvo povzdiga se na kranjskem vedno bolj in bolj, in to nekoliko zato, ker se vedno bolj zanimajo učitelji za nje, nekoliko zato, ker se teoretično praktično izobražujejo v kmetijstvu in sadjarstvu na učiteljskih tečajih v Grmu (prej na Slapu), nekaj pa pripomogajo časopisi, zlasti „Kme-

tovalec“ in „Vrtnar“, katera se s to stroko vedno marljivo bavita. Da bi se pa šolsko vrtnarstvo še na višjo stopinjo vzpelo v naši domovini in da bi učiteljstvo moglo pravih uspehov tega pouka pokazati in s tem ogreti za prekornostno reč tudi one kraje, koder nočejo še napraviti šolskih vrtov ter vpeljati pouka v kmetijstvu in sadjarstvu, to je namen temu spisu.

Učitelj se dandanes toliko lahko izuri in izuči v kmetijstvu in sadjarstvu, da mu ni potreba poskušati šele samemu, ako dobi v oskrbo šolski vrt in pouk v tej panogi. Saj pa je tudi dobro preskrbljen z učnimi

*) Predlog za letošnje okrajno učiteljsko zborovanje v Logatci, da se namreč izda za logaški okraj učni načrt z učno stvarino in učbo za pouk v kmetijstvu in sadjarstvu po ljudskih šolah ter na podlagi tega spíše metodično navodilo za pouk v kmetijstvu in sadjarstvu — knjižica primerna šolski mladini. Ta predlog pošlje se vsem šolskim voditeljem tega okraja mesec dni pred zborovanjem v pregled, da lahko na dan konferencije vsak svoje izkušnje v tej reči objavi.